Δύο κείμενα του Τόμας Ιμπάνιεθ για το ζήτημα της Καταλονίας

Tomás Ibáñez

Αδικαιολόγητες Αμηχανίες

Όταν συμβαίνουν στην Καταλονία αλλαγές τόσο δραστικές, όπως αυτές που έχουν γίνει από την εποχή των μαζικών διαδηλώσεων της 15ης Μαΐου του 2011, δεν μπορεί κανείς να μη νιώθει κάποια αμηχανία.

Τι θα μπορούσε να έχει συμβεί ώστε κάποια από τα μαχητικότερα τμήματα της καταλανικής κοινωνίας να περάσουν από την «περικύκλωση του κοινοβουλίου» το καλοκαίρι του 2011 στην υπεράσπιση των «καταλανικών θεσμών» τον Σεπτέμβριο του 2017;

Τι θα μπορούσε να έχει συμβεί στα παραπάνω τμήματα ώστε να περάσουν από την αντιμετώπιση της καταλανικής αστυνομίας και των πράξεων ενοχοποίησης που η ίδια επέβαλλε (όπως αυτές απέναντι στους Esther Quintana ή Andrés Benítez) στο να χειροκροτούν τώρα την παρουσία της στους δρόμους και να ανησυχούν μήπως και δεν υφίσταται πλήρη «αστυνομική αυτονομία»;

Τι θα μπορούσε να έχει συμβεί στα παραπάνω τμήματα ώστε να περάσουν από την καταγγελία της καταλανικής κυβέρνησης για τις αντικοινωνικές της πολιτικές στο να ψηφίσουν πρόσφατα τον προϋπολογισμό της;

Αλλά, επίσης, τι έχει συμβεί ώστε συγκεκριμένα τμήματα του αναρχοσυνδικαλισμού να έχουν περάσει από τις διαβεβαιώσεις ότι «οι ελευθερίες ποτέ δεν θα κατακτηθούν ψηφίζοντας» στην υπεράσπιση αυτής της δυνατότητας ψήφου για τους πολίτες;

Ο κατάλογος των ερωτήσεων θα μπορούσε να διευρυνθεί αρκετά. Επίσης, θα μπορούσαν να δοθούν πολλές απαντήσεις στις λιγοστές ερωτήσεις που τέθηκαν παραπάνω.

Πράγματι, μπορεί κανείς να καταφύγει σε παράγοντες όπως η εξάντληση του κύκλου της Μεταπολίτευσης (από το ’78 και μετά), η οικονομική κρίση μαζί με τις αντίστοιχες περικοπές και την επισφάλεια, η μακρόχρονη τοποθέτηση της Δεξιάς στην ισπανική κυβέρνηση μαζί με τις αυταρχικές πολιτικές και τον περιορισμό των ελευθεριών, η σκανδαλώδης διαφθορά του πλειοψηφικού κόμματος κ.λπ.

Ωστόσο, νομίζω ότι θα ήταν αφελές να αποκλείσει κανείς από αυτές τις απαντήσεις την τεράστια έκρηξη των εθνικιστικών συναισθημάτων. Μια έκρηξη στην οποία αναμφίβολα συνέβαλε η ενίσχυση των παραγόντων που μόλις ανέφερα, αλλά που έχει επίσης ενισχυθεί από τις δομές της κυβέρνησης της Καταλονίας, κυρίως μέσω του ελέγχου της στα καταλανικά δημόσια ΜΜΕ.

Τόσα χρόνια επίμονης αναμόχλευσης των εθνικιστικών αντανακλαστικών δεν θα μπορούσαν να μην έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις υποκειμενικότητες.

Η κατεύθυνση της διεύρυνσης της βάσης του κινήματος της ανεξαρτησίας εκ μέρους του καταλανικού εθνικισμού είχε και συνεχίζει να έχει εξαιρετική επιτελική επιτυχία. Ήταν τεράστια η ισχύς του αφηγήματος που βασίστηκε στο «δικαίωμα του αποφασίζειν» στην κάλπη και στην απαίτηση της ελευθερίας του εκλέγειν. Επιπλέον, κατάφερε να αποκρύψει το γεγονός ότι όλα αυτά ήταν μέρος της καμπάνιας της κυβέρνησης για να προωθήσει αυτό το αφήγημα.

Σήμερα η *estelada* (σημαία του καταλανικού εθνικισμού) είναι χωρίς αμφιβολία το συναισθηματικά φορτισμένο σύμβολο κάτω από το οποίο κινητοποιούνται οι μάζες. Και είναι ακριβώς αυτή η πτυχή που δεν πρέπει να υποτιμούν αυτοί που, χωρίς να είναι εθνικιστές, βλέπουν στις κινητοποιήσεις υπέρ του δημοψηφίσματος μια ευκαιρία την οποία οι ελευθεριακοί δεν θα

έπρεπε να χάσουν, ώστε να ανοίξουν χώρους δυνατοτήτων –αν όχι επαναστατικών, τουλάχιστον φορέων ισχυρής κοινωνικής αναταραχής– και να ριχτούν στη μάχη που φέρνει αντιμέτωπες τις κυβερνήσεις της Ισπανίας και της Καταλονίας.

Δεν πρέπει να την υποτιμούν. Διότι όταν ένα κίνημα πάλης είναι σε μεγάλο βαθμό εθνικιστικό, και έτσι είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι πιθανότητες μιας απελευθερωτικής αλλαγής είναι απολύτως μηδενικές.

Θα ήθελα να μοιραστώ την αισιοδοξία των συναδέλφων που επιδιώκουν να δημιουργήσουν ρωγμές στην τρέχουσα πραγματικότητα, ώστε να ανοίξουν απελευθερωτικούς δρόμους. Όμως, δεν μπορώ να κλείσω τα μάτια μου στο προφανές: Οι λαϊκές εξεγέρσεις και τα κινήματα των κοινωνικών δικαιωμάτων ποτέ δεν είναι διαταξικά, πάντα βρίσκουν τις κυρίαρχες τάξεις συγκεντρωμένες από τη μια πλευρά του οδοφράγματος.

Οι διαδικασίες του εθνικού αυτοπροσδιορισμού και το παρόν κίνημα είναι ακριβώς αυτό, πάντα προτάσσουν ένα ισχυρό διαταξικό περιεχόμενο.

Αυτές οι διαδικασίες πάντα συναδελφώνουν τους εκμεταλλευτές και τους εκμεταλλευόμενους με σκοπό την επίτευξη ενός στόχου που ποτέ δεν πρόκειται να είναι το ξεπέρασμα των κοινωνικών ανισοτήτων. Το αποτέλεσμα, το οποίο επιβεβαιώνεται από την Ιστορία, είναι ότι οι διαδικασίες της αυτοδιάθεσης των εθνών πάντα καταλήγουν στην αναπαραγωγή της ταξικής κοινωνίας και στην υποταγή των λαϊκών στρωμάτων, αφού προηγουμένως χρησιμεύσουν ως το κρέας για τα κανόνια σε αυτές τις αναμετρήσεις.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να παλεύουμε ενάντια στους κυρίαρχους εθνικισμούς και ότι δεν πρέπει να προσπαθούμε να τους καταστρέψουμε. Πρέπει όμως να το κάνουμε καταγγέλλοντας συνέχεια τους ανερχόμενους εθνικισμούς αντί να συντασσόμαστε μαζί τους με το πρόσχημα ότι η κοινή πάλη προσφέρει δυνατότητες για ξεπέρασμα των σχεδίων τους ή για να στριμώξει

αυτούς οι οποίοι το μόνο που επιδιώκουν είναι η δημιουργία ενός νέου εθνικού κράτους που θα το ελέγχουν.

Ας μην αμφιβάλει κανείς. Αυτοί οι *συνταξιδιώτες* θα είναι οι πρώτοι που θα μας καταστείλουν όταν δεν θα μας χρειάζονται πια. Γι' αυτό θα πρέπει να έχουμε τον νου μας ώστε να μην είμαστε εμείς που θα τους βγάλουμε τα κάστανα από τη φωτιά.

Τρίτη 26/09/2017

……

Αμηχανίες Νο 2 (και μερικές βεβαιότητες) την παραμονή της 1ης Οκτώβρη

Παρήλθε ο χρόνος ώστε να δύναμαι να αναπτύξω τους παράγοντες που οδήγησαν στην παρούσα κατάσταση. Μεταξύ αυτών σίγουρα είναι η οργή ενός μεγάλου μέρους του πληθυσμού της Καταλονίας κατά της κυβέρνησης του Λαϊκού Κόμματος (PP), το οποίο προέβη σε μια σειρά από ξεκάθαρα επιθετικές ενέργειες, αλλά και η συνεχής και παρατεταμένη αναμόχλευση των εθνικιστικών αντανακλαστικών μέσω του αυστηρού ελέγχου των καταλανικών ΜΜΕ από την καταλανική κυβέρνηση, όπως και –ας μην το ξεχνάμε αυτό– η ισχυρή θέληση των πολιτικών και οικονομικών ελίτ της Καταλονίας να αποκτήσουν πρόσβαση σε ένα μεγαλύτερο μερίδιο εξουσίας, στη βάση του ενθουσιασμού τους για την προοπτική του να μετατραπούν σε Κράτος.

Αυτό που απαιτεί η τρέχουσα περίσταση, από μια ελευθεριακή σκοπιά, είναι μάλλον ένας προβληματισμός σχετικά με τις στρατηγικές και τις προσεγγίσεις στις οποίες έχει εισέλθει ένα τμήμα των αναρχικών και των ευρύτερων ελευθεριακών σχηματισμών στους οποίους αυτοί εντάσσονται. Και ομολογώ ότι αυτός ο προβληματισμός μού προκαλεί αυξημένη αμηχανία, αλλά και την ίδια στιγμή με οδηγεί στο να επαναφέρω κάποιες βεβαιότητες που παραμένουν στη μνήμη των ελευθεριακών αγώνων.

Η αμηχανία είναι αναπόφευκτη όταν βλέπουμε ότι σταδιακά μπορεί

κανείς να μεταβεί από την προφανή συμπάθεια και τη συμμετοχή σε ένα (πολυ)δημοψήφισμα συνδεδεμένο με το σύνθημα «δικαίωμα στο αποφασίζειν για τα πάντα» (το οποίο παρεμπιπτόντως είχε κατασταλεί από την καταλανική κυβέρνηση το 2014) μέχρι την υποστήριξη ενός (μονο)δημοψηφίσματος που προβλέπει το «δικαίωμα στο αποφασίζειν» εφόσον αυτό εκφράζεται σε εθνικά πλαίσια.

Η αμηχανία είναι αναπόφευκτη όταν παρατηρεί κανείς πως μπορεί αδιόρατα να γίνει η διολίσθηση από το να καλεί κανείς σε κινητοποιήσεις (πράγμα θετικό) στο να καλεί κανείς για προσέλευση στις κάλπες υπέρ της συμμετοχής στο δημοψήφισμα. Ποια είναι η ουσία της ερώτησης και ποιος είναι ο σκοπός; Για να γίνει μια μεγάλη κινητοποίηση κατά της κυβέρνησης και των κατασταλτικών μηχανισμών της ή για να γεμίσουν οι κάλπες; Η δύναμη της κινητοποίησης θα καθοριστεί από τον αριθμό των ψηφοδελτίων στις κάλπες ή από τον πλήθος του κόσμου στους δρόμους και την αποφασιστικότητά του να παλέψει;

Είναι σαφές ότι το νεύρο της λαϊκής διαμαρτυρίας παίρνει σήμερα τη μορφή της υπεράσπισης της κάλπης (το «δικαίωμα στην ψήφο» σε αυτό το δημοψήφισμα και την πραγματική υλοποίηση αυτού του δικαιώματος «ψηφίζοντας»). Όμως, από τη θέση των αναρχικών, είναι άραγε απαραίτητο να καλούν σε προσέλευση στις κάλπες ή ακόμη και να συμμετέχουν στις εκλογικές επιτροπές προς υπεράσπιση του δημοψηφίσματος, με στόχο να συνδεθούν με τη λαϊκή διαμαρτυρία και να προσπαθούν να τη ριζοσπαστικοποιήσουν; Δεν μπορεί κανείς, όμως, να αντιμετωπίσει την καταστολή μαζί με τον κόσμο χωρίς να νομιμοποιήσει το δημοψήφισμα που αντιπαραθέτει τις δύο κυβερνήσεις, καθεμιά εκ των οποίων έχει την υποστήριξη ενός μέρους των πολιτών; Πρέπει κανείς να φωνάζει «θα ψηφίσουμε» αντί για «θα αντισταθούμε» ή «θα νικήσουμε» για να συμμετέχει νομότυπα στην κινητοποίηση;

Η εναλλακτική λύση για όσους δεν θέλουν να υπερασπιστούν τις κάλπες δεν είναι να μην κάνουν τίποτα. Η εναλλακτική λύση δεν προκύπτει από τη σκοπιά του ψευτοδιλήμματος μεταξύ αυτών που

θα πάρουν το μέρος των υποστηριχτών του δημοψηφίσματος ή αυτών που θα μείνουν στο περιθώριο της λαϊκής πάλης. Και, φυσικά, η πάλη ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος, ακόμα και αυτή τη στιγμή, είναι απολύτως συμβατή με την άρνηση της συμπόρευσης κάτω από εθνικές σημαίες, όπως αυτή έχει προκηρυχτεί από μια κυβέρνηση, τους βουλευτές της και την αστυνομία της.

«Η Νομιμότητα σκοτώνει», μας θυμίζει ο Santiago López Petit σε ένα ενδιαφέρον κείμενό του («Prendre partit en una situació estranya»). Φυσικά έτσι είναι, αλλά το ίδιο κάνει και η νομιμότητα στην οποία στηρίζεται και ο κύριος αρχιτέκτονας του δημοψηφίσματος, δηλαδή η καταλανική κυβέρνηση. Το να τιναχτεί στον αέρα η ισπανική νομιμότητα είναι κάτι εξαιρετικά πολύτιμο (αν αυτό συμβεί πραγματικά, πέρα από τις ρωγμές που έχουν ήδη γίνει). Ωστόσο, δεν έχει πια την ίδια αξία εάν αυτό γίνεται μέσω της συμμόρφωσης απέναντι σε μια άλλη συγκροτημένη νομιμότητα (όσο και να θέλει κανείς να την καταργήσει στην πορεία, αφού πρώτα την αποδέχτηκε). Δεν θα ήταν πιο συνεπές να μη συμβάλει στην ισχυροποίησή της άμεσα και να προσπαθήσει να τη σπάσει παραβιάζοντας την προτροπή της για προσέλευση στο «δημοψήφισμά της»;

Φυσικά, είναι αδύνατο να προβλεφθεί η έκβαση του διακυβεύματος της κυβέρνησης της Καταλονίας. Τι μπορεί να συμβεί την Κυριακή και τις επόμενες ημέρες; Ποιος μπορεί να ξέρει; Το προφανές είναι ότι η κυβέρνηση του λαϊκού κόμματος (PP) είναι ήδη πλέον σημαντικά αποδυναμωμένη τόσο στη διεθνή σκηνή, όπως και στην Καταλονία, όσο και σε κομμάτια της ισπανικής κοινής γνώμης στα οποία, ευτυχώς, δεν αρέσουν οι κατασταλτικές ενέργειες. Αυτό που φαίνεται επίσης πιθανό είναι ότι, ανεξάρτητα από την τεταμένη κατάσταση, το βράδυ της Κυριακής και στις 2 Οκτωβρίου και αφού κλειστούν στο κοινοβούλιο οι βουλευτές οπαδοί της ανεξαρτησίας και αφού γίνουν καταλήψεις χώρων στο πνεύμα της ουκρανικής πλατείας του Μεϊντάν (σε μια λιγότερο αιματηρή εκδοχή), θα δημιουργηθούν οι όροι για να ηρεμήσει η κατάσταση, «για να αποκατασταθεί η τάξη» και να γίνει δυνατή η έναρξη κάποιων διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο κυβερνήσεων από τη

θέση ισχύος που θα έχει πετύχει η κάθε πλευρά.

Μπορεί να υπάρξει διαπραγμάτευση για την ικανοποίηση των αιτημάτων των συνδικάτων που συγκάλεσαν τη γενική απεργία στις 3 Οκτωβρίου; Δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις γι' αυτό, διότι το κεντρικό σενάριο δεν είναι ο εργατικός αγώνας ούτε η ταξική πάλη. Εκτός αν έχουμε νεκρούς και η γενική απεργία διαχυθεί. Η είσοδος των CGT και CNT (σ.σ. αναρχοσυνδικαλιστικές συνομοσπονδίες) σε αυτή τη μάχη θα εξυπηρετήσει μόνο το μετερίζι των οπαδών της ανεξαρτησίας και σε καμία περίπτωση αυτό των εργαζομένων.

Εύχομαι να κάνω λάθος. Όμως, δεν πιστεύω ότι κάνω λάθος στην πρόβλεψη ότι θα ενισχυθεί ο ισπανικός εθνικισμός, γεγονός που το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να δώσει φτερά στην άκρα δεξιά αλλά και να εξασφαλίσει μια εκλογική νίκη του Λαϊκού Κόματος (PP), αν το κοινοβούλιο διαλυθεί σύντομα.

Δεν ξέρω αν η προοπτική της ενίσχυσης του καταλανικού εθνικισμού μπορεί να αποτελέσει μια παρηγοριά για όσους έχουν και την παραμικρή ελευθεριακή ευαισθησία. Αν αυτό αποτελεί μια επιτυχής πρόβλεψη, με όλον τον σεβασμό για τους συναδέλφους που έχουν άλλες αναλύσεις –ομοίως σεβαστές όπως και αυτή που εκφράζεται εδώ–, θα ήταν πασιφανές το σφάλμα που διαπράττεται από συγκεκριμένα τμήματα του αναρχισμού και που βασίζεται σε μια ιδιαίτερα κοντόφθαλμη προοπτική.

Σάββατο 30/09/2017

**Από την εφημερίδα της CGT, "Κόκκινο και Μαύρο"*

[Catalunya] Perplejidades intempestivas por Tomás Ibañez